

**FORUNDERSØGELSE
OVERORDNET VISION
N30-16 Glenstrup Sø og Østerkær Bæk**

LIFE IP NATUREMAN

LIFE16 IPE DK 006 NATUREMAN

Sub-region: 30

Natura 2000-område nr. 30: Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Natura 2000-område nr. 223: Kastbjerg Ådal

Foto: Glenstrup Sø, vestlige søbred

Mariagerfjord Kommune 2019

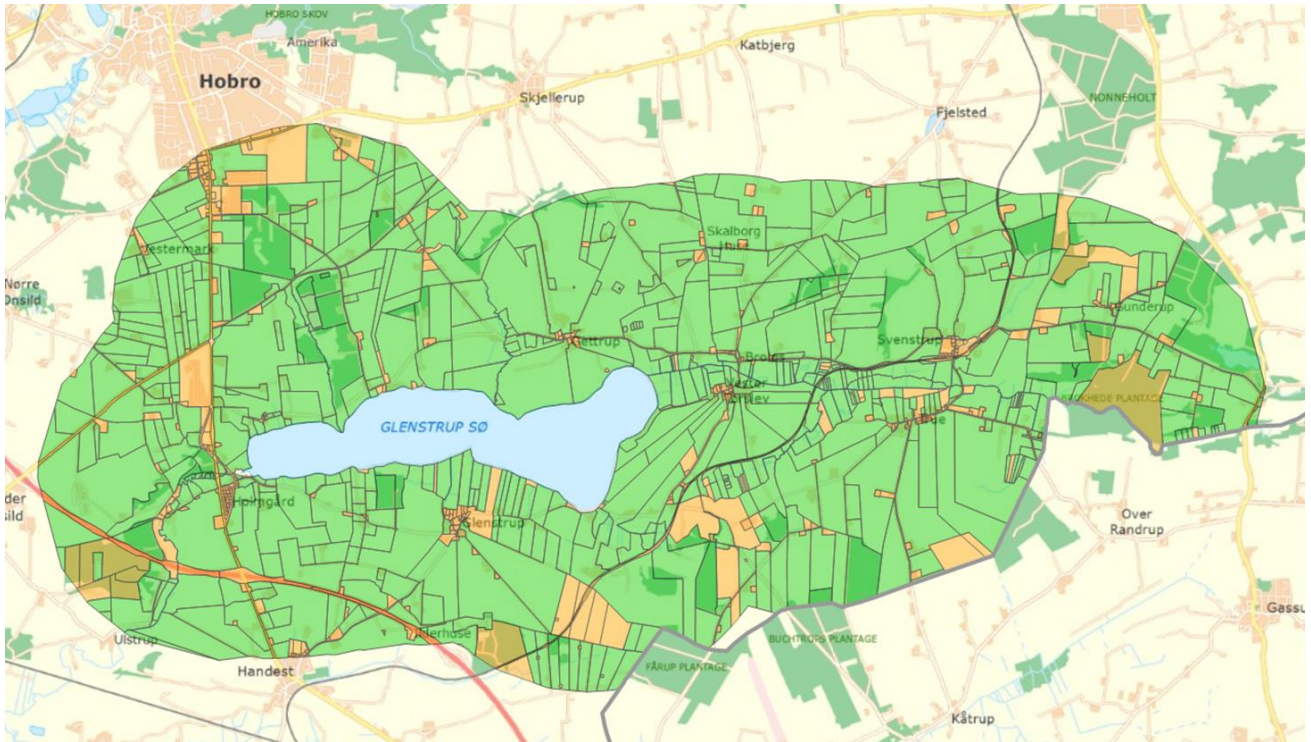

Ansvarsfraskrivelse:

Oplysninger i denne rapport afspejler kun forfatterens holdning. EU Kommissionen er ikke ansvarlig for nogen brug af disse oplysninger.

Projektområdet generelt:

Projektområdet er på samlet ca 6000 ha, hvoraf ca. 600 ha er Natura 2000-område. Projektområdet ligger ca. syd for Hobro og Mariager. Projektområdet er defineret som Natura 2000-områdegrænsen og 2,5 km ud.

Figur 1. Kortet viser projektområdet ved Glenstrup Sø og Østerkær Bæk

Projektområdet omfatter selve Glenstrup Sø, Kongsvad Mølle Å og Østerkær Bæk, samt et større landskab, der bl.a. udgør det topografiske opland til søen. Landskabet kan karakteriseres som et bakket og kuperet landbrugslandskab. Helt tæt på søen og i de dale og slugter, hvor søens tilløb og afløb ligger, er der på skrænterne er sure overdrev og hede samt små træbevoksede områder. Langs vandløbene er der stedvis væsentlige forekomster af rigkær og kildevæld.

Glenstrup Sø er Nordjyllands største på ca. 380 ha. Søen er ca. 4,5 km øst-vest og mere end 30 m. dyb på sit dybeste sted. Søen er i dag næringspåvirket og særligt fosfor er en udfordring.

Der er flere vandløb der løber til Glenstrup Sø, hvor den største er Østerkær Bæk. Afløbet fra søen er Kongsvad Mølle Å, som ligger i søens vestende.

Der ligger flere mindre landsbyer i projektområdet (Glenstrup, Svenstrup, Holmgård mv.) og der er i alt cirka 1000 ejendomme, fordelt på knap 600 ejere.

Der er lavet en større kortlægning af områdets potentialer, som kan findes [her](#). Kortlægningen indeholder også en beskrivelse af projektområdet. Der er også lavet en folder, der præsenterer potentialer, synergi og konflikt ved multifunktionel jordfordeling, se: <https://collectiveimpact.dk/det-aabne-land/~media/93355c287d43487bbc52c6e0c62568cc.ashx>

Natura 2000-område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Natura 2000-området Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal udgør en mindre del af projektarealet. Natura 2000-området er kæmpe stort, så den aktuelle del er en ret lille del af det samlede Natura 2000-område. Natura 2000 området er specielt udpeget for at beskytte de mange naturtyper i ådalene og arealer med kyst- og havnaturtyper samt de tilknyttede yngle- og trækfugle.

Habitatområdet er på 23.520 ha hvoraf 40% udgøres af marine naturtyper (Limfjorden).

Området huser også en bestand af odder.

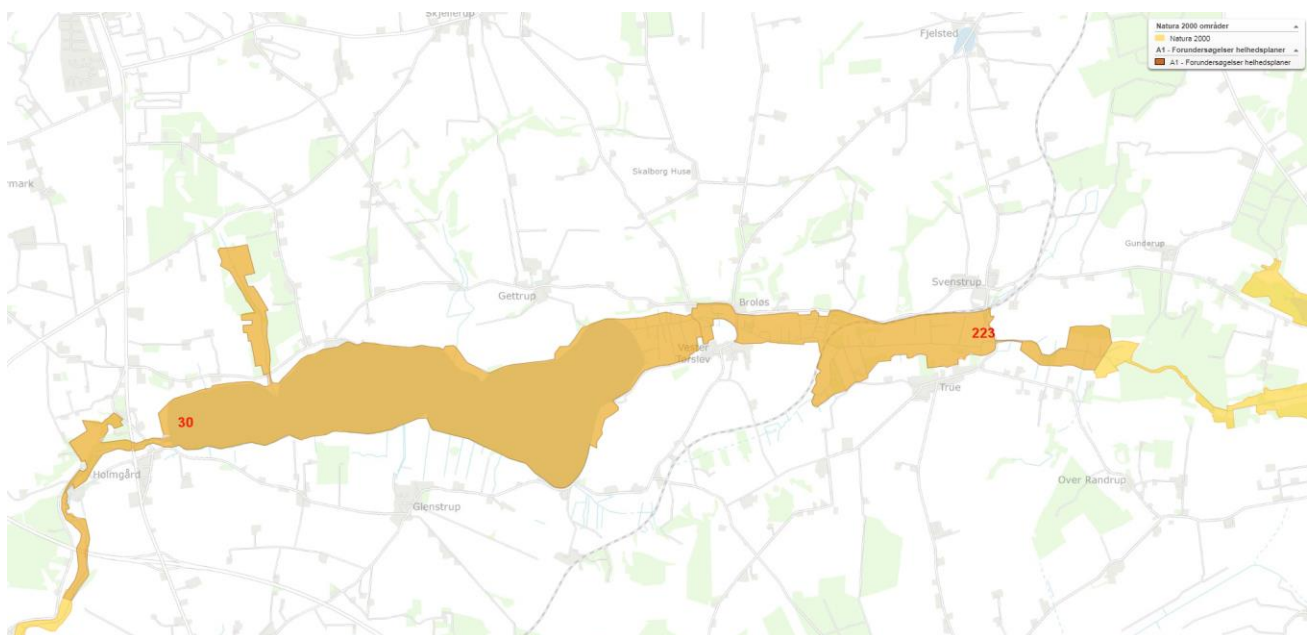
Natura 2000-område nr. 223 Kastbjerg Ådal

Natura 2000-området Kastbjerg Ådal udgør en mindre del af projektarealet. Natura 2000-området er stort, så den aktuelle del er en relativ begrænset del af det samlede Natura 2000-område. Natura 2000-området omfatter hele Kastbjerg Ådal, dalene omkring Østerkær Bæk, Gloudal Bæk og Kjellerup Sø samt kystskrænter og en lille del af Mariager Fjord. Kastbjerg Ådal er på lange strækninger meget bred og flad med udbredte eng- og mosearealer, mens den på andre strækninger er dybt nedskåret med markante ådalsskrænter.

I den vestligste del af habitatområdet ligger den tørlagte sø, True Sø, der afvander mod vest til det tilgrænsende habitatområde nr. 30 (Skals Ådal mv.).

Det samlede areal af Natura 2000-området er på ca. 1.130 ha.

Området huser også en bestand af odder, sump- og skæv vindelsnegl, samt den super sjældne rust-skæne.

Figur 2: Natura 2000-områder nr. 30 og 223 og sub-region 30-16

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 30

Naturtyper:	Vadeflade (1140)	Lagune* (1150)
	Bugt (1160)	Rev (1170)
	Strandvold med enårige planter (1210)	Strandvold med flerårige planter (1220)
	Kystklint/klippe (1230)	Enårig strandengsvegetation (1310)
	Strandeng (1330)	Klithede* (2140)
	Søbred med smårter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Urtebræmme (6430)	Nedbrudt højmosé (7120)
	Hængesæk (7140)	Tørvelavning (7150)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Bøg på mor (9110)	Bøg på muld (9130)
	Ege-blandskov (9160)	Stilkege-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemosé* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Kildevældsvindelsnegl (1013)	Grøn kølleguldsmed (1037)
	Stor kæruldsmed (1042)	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)	Stavsild (1103)
	Stor vandsalamander (1166)	Damflagermus (1318)
	Odder (1355)	Spættet sæl (1365)
	Blank seglmos (1393)	Gul Stenbræk (1528)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 14

Fugle:	Sangsvane (T)	Hvinand (T)
--------	---------------	-------------

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 24

Fugle:	Rørdrum (Y)	Sangsvane (T)
	Taffeland (T)	Troldand (T)
	Hvinand (T)	Fiskeørn (T)
	Plettet rørvagtel (Y)	Engsnarre (Y)
	Blishøne (T)	

Naturtyper, fugle og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Ved fuglearter: "T" = trækfugl, "Y" = ynglefugl. Udpegningsgrundlaget for habitatområdet og fuglebeskyttelsesområderne er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 223			
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Lagune* (1150)	
	Bugt (1160)	Strandeng (1330)	
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)	
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)	
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)	
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)	
	Tidvis våd eng (6410)	Urtebræmme (6430)	
	Højmose* (7110)	Nedbrudt højmose (7120)	
	Hængesæk (7140)	Kildevæld* (7220)	
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)	
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)	
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	
		Elle- og askeskov* (91E0)	
	Arter:	Kildevældsvindelsnegl (1013)	Skæv vindelsnegl (1014)
		Sumpvindelsnegl (1016)	Bæklampret (1096)
		Stor vandsalamander (1166)	Odder (1355)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområdet er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Natura 2000-planer

Natura 2000-planen for Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal (nr. 30) og for Kastbjerg Ådal (nr. 223) skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdernes udpegede arter og naturtyper, se ovenfor. Områderne og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter er beskrevet, og der er fastlagt målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne.

[Natura2000-plan 2016-2021 for Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal](#)

[Natura 2000-plan 2016-2021 for Kastbjerg Ådal](#)

I planen beskrives både konkrete målsætninger, modstridende interesser og konkrete trusler mod områdernes naturværdier. Beskrivelserne omfatter hele de to Natura 2000-områder.

Igangværende og udførte plejetiltag samt formidling

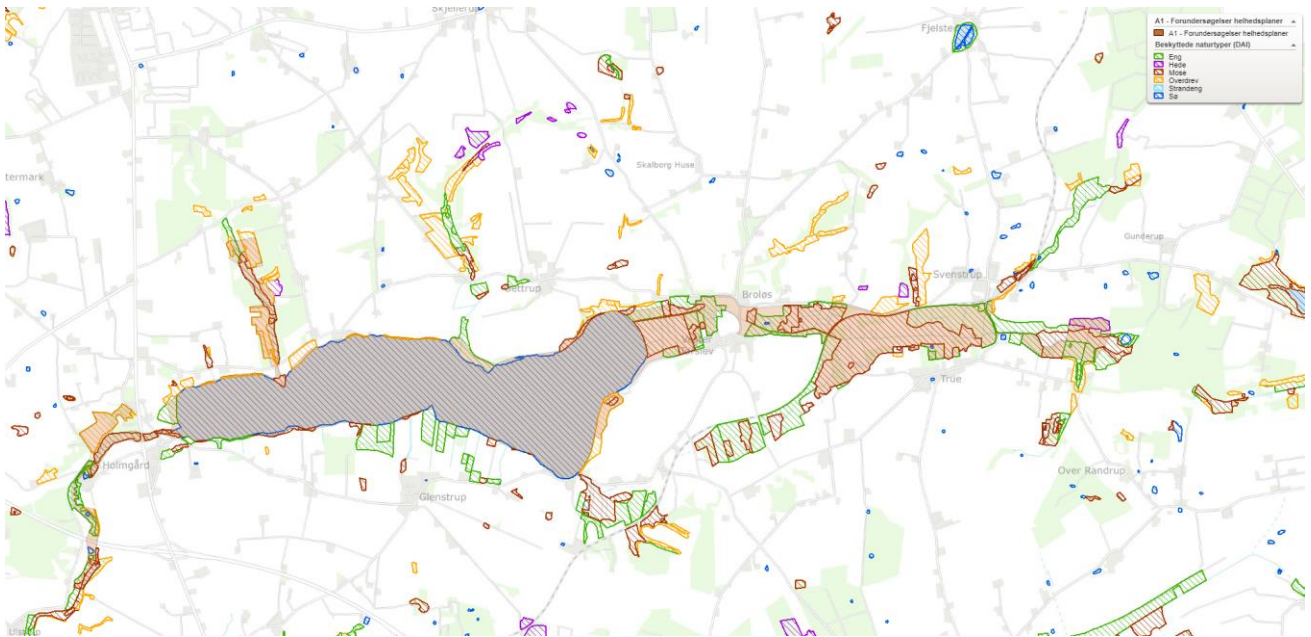
Mariagerfjord Kommune har gennem årene været i jævnlig kontakt med mange af lodsejerne og dyreholderne i området. Der har bl.a. været en hel del dialog omkring problemer med afvandingen ved Østerkær Bæk.

Kommunen har gennem en årrække udført naturpleje omkring de kær, hvor rust-skæne vokser. Der har også været udført eksperimenter med afbrænding, som en del af plejen. Omtale og afrapportering kan findes [her](#).

Der foregår naturformidling i forbindelse med flere af de offentligt tilgængelige arealer ved søen. Det er lokale ildsjæle, som står bag formidlingen.

Der er et samarbejde mellem lodsejerforeningen for Glenstrup Sø og sportsfiskerne i Hobro, bl.a. om salg af fiskekort.

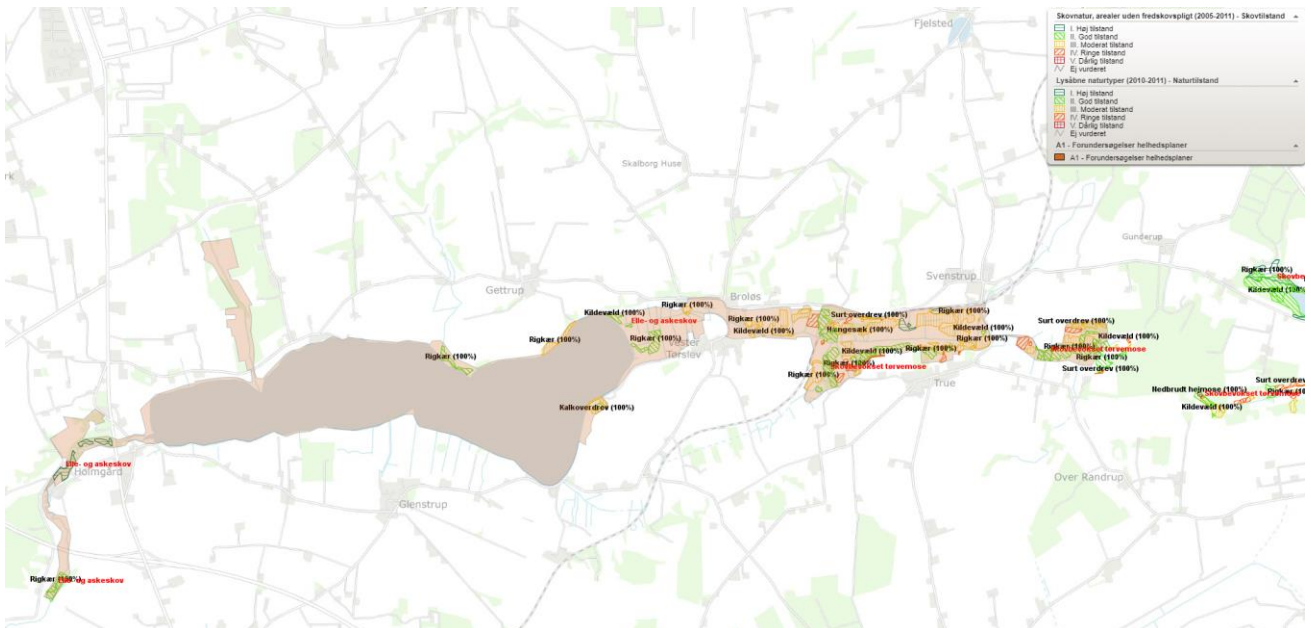
§3-natur:

Figur 4: §3 registrering

En stor del af området i projektområdet er udpeget som beskyttet natur efter Naturbeskyttelseslovens §3. Det er fortrinsvis beskyttet som sø, mose, overdrev, eng og hede.

Habitatnatur:

Figur 5: Kortlagt habitatnatur registrering. Det skal bemærkes at kortlægning i området op langs Kravbæk endnu ikke tilgængeligt.

Vandløb og grøfter:

Figur 6: Beskyttede vandløb i området.

Ejerstruktur

Ejerstrukturen er kortlagt af Landbrugsstyrelsen og der er udarbejdet en Jordfordelingsplan 0.

Der er flere enkelte større lodsejere og mange små og mellemstore.

Ud fra et ønske om større sammenhæng natur og en bedre rentabilitet i plejen af naturarealerne, er det ønskeligt at der blev etableret større driftsenheder.

Hydrologisk realiseringsprojekt:

Der er i 2015 afsluttet hydrologiske forundersøgelser i området (*Ebbensgaard, Pedersen og Simonsen, Cowi, april 2015*) som viste, at der i 19 ud af 20 delområder med rigkær og kildevæld langs Østerkær Bæk ikke er naturlig hydrologi. Integreret med denne helhedsplan kører der nu et projekt i området der ser på muligheden for at genskabe naturlig hydrologi.

Ud fra den botaniske forundersøgelse fastlægges det hvilken vandstand der er ønskelig i det enkelte delområde. Der skal være særlig opmærksomhed på ønsket om afgræsning i forhold til de hydrologiske forhold.

Den hydrologiske forundersøgelse skal belyse *hvordan* denne tilstand kan opnås med tiltag som

- grøftelukninger
- vedligeholdelse af grøfter for at opretholde græsningsmuligheder.
- hævning af bund i grøfter

Projekt "Naturen – en rentabel del af landbruget"

Kastbjerg Ådal-området er ét af 3 projektområder i projektet "Naturen – en rentabel del af landbruget".

Projektet er finansieret af Villum Fonden og Velux Fonden, og skal finde nye veje til at gøre det mere rentabelt

at have naturpleje som en driftsgren i landbruget. Der ses i projektet på hele værdikæden fra de græssende dyr over selve slagtingen til den enkelte forbrugers viden og interesse i primært ekstensiv kødkvægracer.

Dette projekt kan også ses som en komplimentært projekt til dette LIFE IP helhedsplansprojekt.

Projektet bidrager med ressourcer til den fælles facilitering, der foregår, og som varetages af Agri Nord, projektleder for Naturen - en rentabel del af landbruget', Landbrugsstyrelsen og Mariagerfjord Kommune.

Overordnet vision for området

Den overordnede vision for projektområdet er, at det skal være godt at bo, leve og arbejde ved Glenstrup Sø og Østerkær Bæk.

Det opnår vi ved at finde veje til varige og positive forandringer for natur, miljø og mennesker. Vi vil skabe merværdi og øget attraktivitet.

Vi tror på, at vi i fællesskab kan gøre området omkring Glenstrup Sø, Østerkær Bæk og Sønderkær Bæk ENDNU mere attraktivt, og samtidig opnå bedre resultater på flere bundlinjer ved at tilbyde en multifunktionel jordfordeling

Opsummering af fase 1-5

Fælles Forandring og Collective Impact

Projektområdet er genstand for Collective Impacts fjerde demonstrationsprojekt, se <https://collectiveimpact.dk/det-aabne-land/demonstrations-projekter>. Målet er en bedre brug af det åbne land ved at tilbyde multifunktionel jordfordeling. Collective Impact-partnerskabet leverer et set up, som bliver afprøvet projektområdet. Det fjerde demonstrationsprojekt kalder Mariagerfjord Kommune for 'Fælles Forandring – vejen til en bedre brug af det åbne land' og ét af formålene i projektet er at løfte Natura 2000-indsatsen. Se Fælles Forandrings hjemmeside her:

<https://www.mariagerfjord.dk/Projekter/Faellesforandring>. LIFE IP Natureman er afgørende for at lever de efterspurgte supplerende virkemidler, rådgivning m.m., og finansierer en del af den facilitering, som Mariagerfjord Kommune deltager med, samt udarbejdelsen af denne helhedsplan.

Der er som nævnt foretaget en screening af potentialerne, synergi og konflikter vedr. natur, miljø, landdistriktsudvikling, landbrugets driftsøkonomi og rekreative muligheder forbundet med jordfordeling. Screeningen er en del af det arbejde som forskergruppen tilknyttet Collective Impact laver.

Denne fælles viden var udgangspunktet for en dialog med lokalområdet. Dialogen foregik hen over første halvdel af 2019., og blev koordineret af en facilitatorfunktion sammensat på tværs af Agri Nord, Landbrugsstyrelsen og Mariagerfjord Kommune. Der er blevet afholdt en række offentlige møder, samt en længere række 'grøftkantsmøder', 1:1-dialog mv.

Mariagerfjord Kommune havde forud for dialogen blev startet op udarbejdet en procesplan for forløbet. Procesplanen kan hentes her: <https://www.mariagerfjord.dk/Projekter/-/media/CC5BAB03EA77480BB0E197D6711D4DD5.ashx>

Som et element i inddragelse af lodsejere blev der nedsat et Råd for Lokal Forandring. Rådet er sammensat af lokale aktører, politikere og erhvervsfolk. Rådet er præsenteret nærmere i Lokal Udviklingsplan for Glenstrup Sø og Østerkær Bæk, som kan hentes her: <https://www.mariagerfjord.dk/Projekter/-/media/8745A0A3739E4BF4A5CA410BFF2C4EB6.ashx>

Resultatet af dialogen mellem lokale, lodsejere og facilitatorfunktionen er sammenfattet i Lokal Udviklingsplan for Glenstrup Sø og Østerkær Bæk. Planen vil danne grundlag for de efterfølgende lodsejerforhandling angående jordfordeling, naturgenopretning osv. Der er i alt 36 initiativer skitseret i udviklingsplanen.

Fremadrettet

Den kommende tid vil blive arbejdet for at få konkretiseret så mange som muligt af de initiativer, som er beskrevet i Lokal Udviklingsplan. Ikke alle initiativer har noget med Natura 2000 at gøre. Men de der, har vil blive udviklet, undersøgt og beskrevet, således at der kan søges realisering gennem LIFE Natureman. Det er forventningen, at der løbende vil komme del-projekter, som kan realiseres.

Tentativ tidsplan:

Opstart jordfordeling: november 2019

Facilitering, rådgivning og ansøgning: november 2019-sommer 2021

Afslutning jordfordeling: sommer 2021

Realisering projektmuligheder: november 2019 – vinter 2021